

BUCUREȘTIUL ÎN CĂUTAREA EUROPEI / *Bucharest in Search of Europe*

Șef lucrări dr. arh. / *Assist. Prof. PhD Arch.*
Bogdan Andrei FEZI

bogdan.fezi@arcvision.com

REZUMAT

Auzim adesea despre București că este un oraș între Orient și Occident, că a fost o capitală a contrastelor și că ar fi fost denumit „Micul Paris”. Acest amalgam repetat până la saturație eludează în parte una dintre cele mai mari reușite românești ca urmare a unui efort susținut de mai multe generații, anume reformarea orașului prin căutarea neîntreruptă a apropierei de Europa occidentală. Acestui lung șir de transformări datorăm practic orice stradă mai lată de 12 m, orice bulevard rectiliniu, orice chei al Dâmboviței sau cele mai multe dintre parcurile capitalei.

Împins de nevoia reformării și de conștiința apartenenței la spațiul occidental, începând cu secolul al XIX-lea, Bucureștiul pornește un lung proces de restructurare după model european. Capitala schimbă din temelii legislația, organizarea administrativă, învățământul. Orașul înfăptuiește lucrări ce depășesc realizările multor metropole mondiale.

Căutarea modelului european se află sub semnul unei duble conjuncturi, mai întâi politice și apoi arhitecturale. De-a lungul secolelor, țările române încearcă să scape de sub influența politică a unui Orient văzut ca opresiv. Mai întâi suzeranitatea Porții, între 1716-1821 în Țara Românească, iar apoi ocuparea țării de către trupele sovietice și impunerea regimului comunist au creat o reacție adversă de căutare a sprijinului Europei occidentale. Una din cele mai clare exemplificări a acestei relații ne parvine prin intermediul cunoscutului arhitect George Matei Cantacuzino, în pragul celui de al doilea Război Mondial: „Facem războiul către Orient, urmând linia destinului nostru istoric. Dar, acest război îl ducem pentru a ne elibera de influențe vătămătoare. Astfel, degajați vom privi cu mai multă pătrundere și seninătate civilizația Occidentului, care este în spiritul trecutului nostru. A fi Român nu înseamnă numai să te naști pe pământul României, dar mai înseamnă o continuă precizare a unei atitudini liber consimțite, sincer judecată și vrută cu hotărâre. Or, noi vrem Occidentul cu toată disciplina lui spirituală, cu toată claritatea lui conceptuală¹”.

Cuvinte cheie: București, Europa, arhitectură, urbanism

ABSTRACT

Bucharest is often described as a city between East and West, as being considered in the 19th century a capital of contrasts and as being called “The Little Paris”. Those constantly repeated ideas omit one of the most successful Romanian achievements as a result of sustained effort for several generations, which is reforming the city by constantly following a Western European model. This long series of transformations are the basis for almost any street wider than 12 m, for every straight avenue, for every bank of the river Dâmbovița and for most of the parks.

Motivated by the need for reform and by the consciousness of belonging to the Western Europe, at the beginning of from the nineteenth century, Bucharest started a long process of restructuring after the European model. The capital city fundamentally changed the laws, the administration, the education system. The city accomplished achievements that, in the 20th century, overtook important world metropolises.

This search for the European model is due both to political and to architectural reasons. Over the centuries, the Romanian countries tried to escape the political influence of the Orient seen as oppressive. The Ottoman suzerainty, between 1716-1821, and later then the Soviet troops which occupied the country and imposed the communist regime created a constant counter-reaction of seeking for support to the West. One of the clearest examples of this point of view came from the famous Romanian architect George Matei Cantacuzino, on the eve of World War II: “We go to war to the East, following our historical destiny line. But we fight this war to free ourselves from harmful influences. Thus, we shall look more deeply and with more serenity to the Western civilization, which is in the spirit of our past. Being Romanian means not only being born Romania, but it requires a continuous indication of a consensual attitude, appreciated sincerely and felt vigorously. We want the West with all its spiritual discipline, with all its conceptual clarity¹”.

Keywords: Bucharest, Europe, architecture, urbanism

Motto:

Soarta Bucureștilor se va asemăna cu soarta tuturor orașelor Europei.

(Anexă la *Regulamentul organic* din 1831)

Modelul francez

La începutul secolului al XIX-lea, ținta căutărilor occidentale bucureșene va fi Franța. Fenomenul acestei influențe se bazează pe o conjunctură deosebită: România găsește atât în Franța cea mai bună susținere politică pentru realizarea idealurilor naționale de Unire și Independență cât și în Paris cel mai bun model mondial pentru restructurarea arhitecturală și urbană — devansând Viena, Barcelona și alte metropole europene. Având aceeași origine latină și interese strategice comune, Parisul reprezintă cel mai bun sprijin pentru realizarea României moderne. Ca și în cazul proclamării Regatului Italiei în 1860, sprijinul acordat de Napoleon al III-lea Principatelor Române va fi decisiv. Unirea va fi urmată de o reformă totală a legislației și a administrației românești pe baze larg inspirate de modelul francez, justificând astfel entuziasmul românesc pentru „sora latină”. Punctul culminant al influenței franceze este Marea Unire de la 1918. Prin misiunea generalului Henri Mathias Berthelot, Franța va avea un rol determinant în reorganizarea armatei române.

Dincolo de rațiunile strategice, influența franceză în România este dintotdeauna culturală. O dimensiune a impactului acesteia în viața și educarea elitelor române poate fi dată de faptul că, între anii 1866 și 1916, din 141 de miniștri români, 101 și-au făcut studiile în Franța sau în școli de limbă franceză². Doi importanți primari ai Bucureștiului, Emanoil Protopopescu-Pache și Nicolae Filipescu, urmează aceeași filieră franceză. Însuși regele Carol I al României, născut Hohenzollern, dar cu două bunici

Motto:

The fate of Bucharest will resemble the fate of all cities of Europe.

(Annex to the *Organic Regulation* of 1831)

The French Model

At the beginning of the nineteenth century, France became the target of Bucharest searching for a Western model. This influence is based on special circumstances: Romania found in France the best political support to achieve the ideals of national unification and independence and in Paris the best model for the architectural and urban reforms — as Paris was ahead of Vienna, Barcelona and other cities in Europe. Sharing the same Latin origins and with common strategic interests, Paris was the best support for the realization of modern Romania. As with the proclamation of the Kingdom of Italy, in 1860, the support of Napoleon III for Romanian Principalities was decisive. The Union was followed by a total reform of the legislation and of the administration based on the French model, thus furthermore justifying the Romanian enthusiasm for “Latin sister”. French influence culminated with the Great Union of 1918. The mission of General Henri Mathias Berthelot, France will have a role in the reorganization of the Romanian army.

Beyond strategic reasons, the influence of French in Romania was always a cultural one. The extent of the French education on Romanian elites is that large that, between 1866 and 1916, 101 of 141 Romanian ministers studied in France or in French-language schools². Two important mayors of Bucharest, Emanoil Protopopescu-Pache and Nicolae Filipescu, followed the same French course. King Carol I of Romania himself, born Hohenzollern, but with two French grandmothers, addressed politicians in French.

franțuzoaice, se adresează oamenilor politici în limba franceză.

Influența culturală franceză pregătește opțiunea pragmatică pentru modelul arhitectural și urban parizian. Într-adevăr, se poate afirma că Parisul este singurul oraș european care, la jumătatea secolului al XIX-lea, se restructurează și poate juca rolul de model de regularizare pentru București. Înainte ca Haussmann să devină prefect al Senei, în 1853, erau deja trasate primele noi bulevarde. Celelalte orașe europene importante abia inițiau marile lor transformări: Ringul la Viena, începând din 1857, amenajarea Florenței, capitala Italiei între 1865 și 1870, sau planul de extindere al Barcelonei, datorat lui Ildefonso Cerda, în 1859. Parisul va servi drept model și pentru alte mari capitale europene și nu numai: Londra, Viena, Berlin și Roma, dar și pentru Dresda sau Chicago³.

În secolul al XIX-lea, arhitecți francezi sau școliți la Ecole des beaux-arts ocupă poziții cheie în administrația bucureșteană, precum **Michel Sanejouand** (1834-1835) sau **Xavier Villacrosse** (1842-1845 și 1855). În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, influența pariziană de la Ecole des beaux-arts este în continuare prezentă la conducerea Direcției de arhitectură a primăriei prin intermediul arhitecților români care și-au făcut studiile la Paris, precum **Dumitru Berindei**, în 1861.

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea un mare număr de clădiri reprezentative sunt proiectate de arhitecți francezi: Palatul Băncii Naționale, partea veche (1883-1885) — **Joseph Marie Cassien-Bernard** și **Albert Galleron** [Paul-Louis-Albert Galleron]; Școala Națională de Poduri și Șosele (1885-1886) — Cassien-Bernard, Ateneul Român (1886-1888) — Albert Galleron; Fundația Universitară Carol I (1891-1895), Palatul Casei de Economii și Consemnațiuni (1896-1900) și extinderea Palatului Cotroceni — **Paul**

The French cultural influence prepared the basis for the pragmatic choice of Paris as architectural and urban model. Indeed, the French capital is the only European city restructuring in the mid nineteenth century and, therefore, the only city which can act as a model for Bucharest. Before Haussmann became prefect, in 1853, the first boulevards were already drawn. The other major European cities just began their major transformations: the Ring in Vienna in 1857, the development of Florence, capital of Italy, between 1865 and 1870, and Barcelona's expansion plan, due to Idelfonso Cerda, in 1859. Paris will serve as a model not only for other European capitals, such as London, Vienna, Berlin and Rome, but also for Dresden or Chicago³.

*During the 19th century, architects of French origins or trained at the Ecole des Beaux-Arts occupied key positions in Bucharest administration, such as **Michel Sanejouand** (1834-1835) or **Xavier Villacrosse** (1842-1845 and 1855). In the second half of the 19th century, the French influence of the Ecole des Beaux-Arts is still present at the head of the Direction of Architecture of Bucharest through Romanian architects who studied on Paris, such as Dumitru Berindei, in 1861.*

*In the late 19th century, a large number of representative buildings were designed by French architects: the National Bank building (1883-1885) — **Joseph Marie Cassien-Bernard** and **Albert Galleron** [Paul-Louis-Albert Galleron]; the National School of Bridges and Roads (1885-1886) — Cassien-Bernard, the Romanian Athenaeum (1886-1888) — Albert Galleron, the University Foundation Carol I (1891-1895), the CEC Bank (1896-1900) and extension Cotroceni Palace — **Paul Gottereau** [Jules-Paul-Alfred Gottereau]; the Palace of Justice — **Albert Ballu** (1890-1895), continued at the interior by the Romanian architect Ion Mincu.*

Palatul Casei de Economii și Consemnațiuni (1896-1900), arhitect Paul Gottereau (Scanări periodice) / *The CEC Bank, architect Paul Gottereau (1896-1900)*

Palatul de Justiție (1890-1895), arhitect Albert Ballu (doctorat) / *The Palace of Justice (1890-1895), architect Albert Ballu (PhD works of the author)*

Palatul Bursei și Camerei de Comerț (1908-1911), arhitect Ștefan Burcuș (Muzeul Municipiului București) / *The Palace of the Stock exchange and of the Chamber of commerce (1908-1911), architect Ștefan Burcuș (from the Museum of the City of Bucharest)*

Gottereau [Alfred-Jules-Paul Gottereau]; Palatul de Justiție — **Albert Ballu** (1890-1895) continuat la interior de arhitectul român Ion Mincu.

Printre primii arhitecți români cu studii la Paris se află Iacob Melic, cel care proiectează pavilionul Turciei de la *Expoziția Universală* de la Paris, din 1855, și apoi, la București, realizează cazarma Malmaison⁴, și arhitectul Dimitrie Berindei, devenit la întoarcerea în țară ministru al lucrărilor publice. Cea mai mare parte a arhitecților români de până la Primul Război Mondial își face studiile la Paris, la Ecole des Beaux-Arts și realizează clădiri emblematice pentru București: **Ion Mincu, Petre Antonescu, I.D. Berindei, Alexandru Săvulescu, Dimitrie Maimarolu, Ștefan Burcuș, Paul Smărăndescu**. Șaptezeci și patru de arhitecți români obțin la Paris titlul de Diplomați de Guvern (DPLG), dintre care paisprezece lucrează în afara granițelor românești⁵.

Este de remarcat faptul că, deși după Primul Război Mondial influențele arhitecturale se diversifică, Parisul rămâne destinația predilectă unde studiază arhitecții români. Mai mult, perioada de vârf în care românii își fac studiile de arhitectură la Paris este 1924-1929⁶. Clădiri importante sunt realizate în continuare de arhitecți cu studii în Franța, precum **Horia Creangă, George Matei Cantacuzino, Petre Antonescu, Paul Smărăndescu** sau **Duiliu Marcu**. Arhitecți români desfășoară activități culturale atât în țară cât și în străinătate. Astfel, George Matei Cantacuzino este colaborator al revistei *L'Architecture d'aujourd'hui* (1934-1936).

În ceea ce privește învățământul de arhitectură, acesta este în mare parte inspirat de modelul francez, atât Secția de Arhitectură a Școlii de Belle Arte din București, înființată în 1865, cât și Școala Superioară de Arhitectură, înființată în 1904.

Influența franceză mai joacă un rol important într-un alt caz, acela al apariției curentului neoromânesc sau

*Among the first Romanian architects who studied in Paris is Iacob Melic, who designed the pavilion of Turkey at the Universal Exhibition in Paris of 1855, and later on, in Bucharest, designed the ?? Malmaison barracks⁴, and the architect Dimitrie Berindei, who became the Minister of public Works. Most of Romanian architects before the First World War studied in Paris at Ecole des Beaux-Arts and designed landmark buildings in Bucharest: **Ion Mincu, Petre Antonescu, I.D. Berindei, Alexandru Săvulescu, Alexandru Săvulescu, Dimitrie Maimarolu, Ștefan Burcuș, Paul Smărăndescu**. Seventy-four Romanian architects obtained in Paris the title Diplomat by the Government (DPLG), fourteen of whom also worked outside Romania⁵.*

*It should be noted that, although after the World War I architectural influences diversified, Paris remained the favorite destination where Romanian architects studied. Moreover, the peak period in which Romanians studied architecture in Paris is from 1924 to 1929⁶. Important buildings were still designed by architects educated in France, such as and **Horia Creangă, George Matei Cantacuzino, Petre Antonescu, Paul Smărăndescu** or **Duiliu Marcu**. Romanian architects were involved in cultural activities both in Romania and abroad, such as George Matei Cantacuzino who collaborated with the French review *L'Architecture aujourd'hui* (1934-1936). The Romanian teaching of architecture it is largely inspired by the French model, both the Department of Architecture at the School of Fine Arts in Bucharest, established in 1865, and Superior School of Architecture, founded in 1904.*

French influence played another key role in the creation of the neo-Romanian or national-Romanian architectural style, developed by French or Romanian architects trained at the Ecole des beaux-arts. It is the case of the French architect Emile-André Lecomte du

național românesc prin intermediul unor personalități școlite în spiritul de la Ecole des beaux-arts. Printre acestea trebuie citat arhitectul francez Emile-André Lecomte du Noüy, recomandat de Viollet le Duc pentru supravegherea lucrărilor de la Biserica Episcopală Curtea de Argeș, care întreprinde restaurări criticate dar care contribuie decisiv la cristalizarea stilului. Rolul cel mai important în sintetizarea acestei mișcări îl vor avea arhitecții români școliți în Franța, precum **Ion Mincu, Petre Antonescu, Ghica-Budești, Grigore Cerchez.**

Rectificarea Dâmboviței și bulevardele

Operele ridicate de arhitecți români sau străini au fost posibile datorită unei vaste operațiuni de înfrumusețare și de însănătoșire a infrastructurii orașului. Una dintre primele mari lucrări întreprinse a fost șantierul pentru râul Dâmbovița care, pe lângă latura hidrotehnică implicită, prezintă caracteristicile unei mari străpungeri haussmanniene de arteră de circulație, datorită modificării aproape totale a traseului. Aceste lucrări domină activitatea urbană a Bucureștiului între anii 1878 și 1887. Realizarea lor este condiția *sine qua non* a dezvoltării urbane.

Modificarea cursului râului, alimentarea cu apă, ca și asanarea unei treimi inundabile a orașului se realizează în cadrul aceluiași lucrări. Fostul traseu al Dâmboviței este în prezent aproape de nerecunoscut, traversând zone peste care astăzi s-a construit. Este săpată o albie de râu mai adâncă cu 6 m iar traseul este simplificat prin eliminarea brațelor secundare și a insulelor din mijlocul râului. Importanța edilitară și urbană a lucrărilor la Dâmbovița este esențială pentru București iar reușita tehnică va fi recunoscută la scară europeană în anul 1939.

Prin aplicarea pe scară largă a procedurilor de tip haussmannian la București, prin exproprieri, străpungeri și deschideri de noi căi de comunicare,

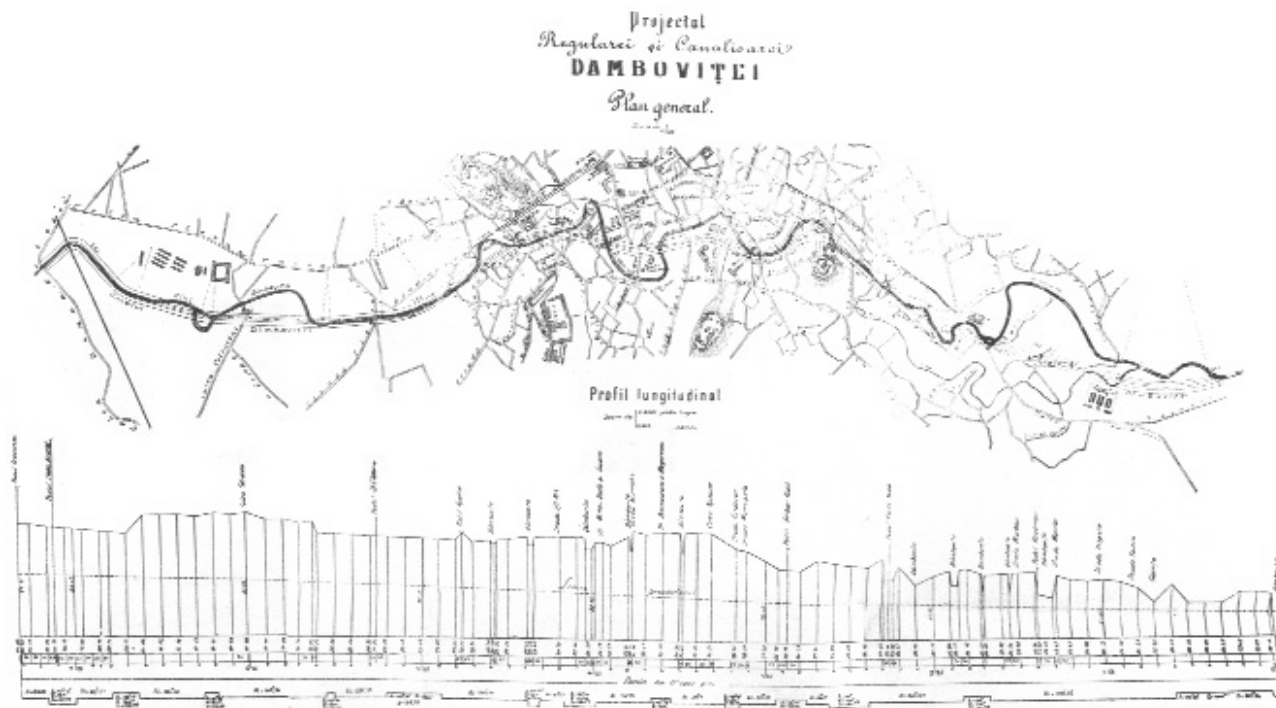
*Noüy, recommended by the famous Viollet Le Duc for overseeing the work of the Curtea de Argeș Episcopal Church, who realized a criticized restoration but led to a decisive contribution to shaping the style. The most important role in the synthesis of this movement will have Romanian architects schooled in France, **Ion Mincu, Petre Antonescu, Ghica-Budești, Grigore Cerchez.***

Regularization of the Dâmbovița river and the boulevards

Works designed in Bucharest by Romanian and foreign architects were possible due to extensive “embellishment and cleaning-up” operation of the city infrastructure. One of the first great works was undertaken for the Dâmbovița River which has, more than hydrotechnics, the characteristics of a major Haussmann breakthroughs due to the almost complete change of course. This works dominated the urban activity of Bucharest between 1878 and 1887. Its completion is the sine qua non condition for the urban development.

Changing the river course, realizing the water supply, cleaning-up one third of the liable to flooding part of the city are accomplished with the same operation. The former course of the Dâmbovița is now almost unrecognizable, crossing nowadays built areas. The whole river bed was lowered by 6 m and the course was simplified by removing the side branches and the islands in the middle of the river. The urban importance of these works is essential for Bucharest and the technical success will be recognized at European level in 1939.

By the large-scale application of Haussmannian procedures in Bucharest, through expropriation, breakthroughs and open new communication paths, this Dâmbovița enterprise opened the way for the next big enterprise Bucharest: the boulevards.

Planul regularizării Dâmboviței (lucrare doctorat) /
The regularization plan of the Dâmbovița river ((PhD works of the author)

aceste lucrări deschid calea pentru următoarea mare antrepriză bucureșteană: bulevardele. Mecanismul haussmannian de reformare urbană va fi introdus în București odată cu votarea în 1864 a legislației importată din Franța: *Legea comunală* și *Legea de expropriațiune pentru cauză de utilitate publică*, din 1864. Prima aplicare a acestora începe chiar în anul următor, 1865, ducând la o operațiune urbană de mare anvergură: străpungerea axei Est-Vest a capitalei. Bulevardul astfel realizat este o triplă reușită: ca arteră structurantă a orașului, ca performanță tehnică și ca operațiune financiară.

The Haussmannian urban reform mechanism will be introduced in Bucharest in 1864 by voting legislation imported from France: the Communal Law and the Expropriation law for public interest, in 1864. Their first application started the very next year, in 1865, resulting in a big scale urban operation: the East-West axis crossing the entire city. The boulevard is a triple success: a city structural road, a technical performance and a financial achievement.

The first segment of the East-West axis, the Academy Street, was opened between 1857 and 1858, in order to create an esplanade in front of the Academy, now

„Interminabilul bulevard Elisabeta” (Scanări periodice) /
 „The endless Elisabeta boulevard” (Scans from periodicals).

Cel dintâi segment al axei Est-Vest, strada Academiei, este deschis între 1857 și 1858, pentru a realiza o esplanadă în fața clădirii omonime, actualmente parte din actualul bulevard Regina Elisabeta. Prelungirea spre vest, până la strada Brezoianu, este menționată în 1864 și aprobată în 1865, ca o continuare mai întâi până la Podul Mogoșoaiei⁷.

O decizie de mare anvergură este luată la ședința Consiliului comunal din 11 ianuarie 1865: crearea viitoarei axe Est-Vest al Bucureștiului, pornind de la Dâmbovița și mergând până la bariera Ianului⁸. Se apreciază că „dacă această stradă s-ar limita la Stradele Colței și Mogoșoaiei nu s-ar dobândi avantaje în proporție cu sacrificiile”.

Prelungirea acestei axe majore a orașului în cealaltă direcție, la est de clădirea Academiei [Universității], este studiată începând cu 1865 și decretată în 1890,

part of the current boulevard Regina Elisabeta. The extension to the west, up to the Brezoianu Street, was mentioned in 1864 and was approved in 1865, at first as a continuation up to the Podul Mogoșoaiei⁷.

An important decision is taken at the meeting of municipal council of the 11th of January 1865: the creation of the future East-West axis of Bucharest, starting from the Dâmbovița and reaching the barrier of Ianului⁸. It is estimated that “if this street would be limited to Mogoșoaia corner it would not get benefits in proportion to the sacrifices.”

Extending this major axis of the city in the other direction, east from the Academy building [University], is studied from 1865 and decreed in 1890, the nowadays boulevards Carol and Pache Protopopescu. The construction rhythm is extremely sustained because, in the 1890’s, the funding for new

formată din actualele bulevarde Carol I și Pache Protopopescu. Se lucrează în ritm susținut deoarece, în anii 1890, fondurile alocate de primărie pentru străpungeri de noi bulevarde ating 33% din bugetul comunei, valoarea lor maximă de până la perioada interbelică⁹.

Faima acestei realizări trece frontierele țării și, în 1897, publicația pariziană *Le monde moderne* ne descrie această arteră reflectând contrastele încă existente: „interminabilul boulevard Elisabeta, pe care, în mijlocul clădirilor impozante care își profilează cu mândrie cele patru etaje și al fluierăturilor tramvaielor electrice cu fir aerian, apariția neașteptată a unei căruțe trasă de patru bivoli urmată de un țăran în opinci creează o notă pitorească dintre cele mai puternice¹⁰”.

Folosind aceleași proceduri urbane preluate după modelul francez este creată și axa Nord-Sud, formată din actualele bulevarde: Lascăr Catargiu (decretat în 1894), General Gheorghe Magheru (1894, 1906), Nicolae Bălcescu (1894, 1911, 1913, 1914), I.C. Brătianu și Dimitrie Cantemir (1912).

Bucureștiul zilelor noastre ar fi de neconceput fără această serie de operațiuni urbane de inspirație haussmanniană aplicate la scara întregului oraș.

Diversificarea influențelor europene

Începutul secolului XX aduce și diversificare influențelor culturale occidentale. Acestea erau deja prezente prin faptul că, începând cu secolul al XIX-lea, pe lângă arhitecții francezi și români cu studii la Ecole des beaux-arts, care semnează cele mai importante edificii ale Bucureștiului, activează profesioniști din diverse alte țări europene.

Orașul are, în anii 1853, 1856 și 1858, un străin ca arhitect al orașului, **Gaitman Burelli** urmat de **Chachyowschi**.

avenues reached 33% of the city budget, the maximum value ever attained till the interwar period⁹.

The fame of these achievements is well known abroad and, in 1897, the Paris journal Le monde moderne describes the modern avenue reflecting the still remaining contrasts: “the endless Elisabeta boulevard, which, in the midst of towering buildings looming proudly their four floors and of the whistles of electric trams with aerial wire, the sudden appearance of a cart with four buffalos followed by a peasant in sandals create one of the strongest picturesque impressions.”¹⁰

Using the same urban procedures inspired by the French model were created the North-South axis, consisting of current boulevards: Lascăr Catargiu (decreed in 1894), General Gheorghe Magheru (1894, 1906), Nicolae Bălcescu (1894, 1911, 1913, 1914), I.C. Brătianu și Dimitrie Cantemir (1912).

Nowadays Bucharest would be unconceivable without the Haussmannian inspired series of urban operations applied at the scale of the entire city.

Diversification of the European influences

The beginning of the 20th century brings a diversification of the Western cultural influences. Those were already present by the fact that, since the nineteenth century, in addition to French and Romanian architects educated at the Ecole des Beaux-Arts, who signed the most important buildings, in Bucharest worked professionals from various European countries.

*The city had, in 1853, 1856 and 1858, a foreign chief architect, **Gaitman Burelli** followed by **Chachyowschi**.*

*In the 19th century, in the capital city worked the Viennese architects **Johan Veit**, **Konrad Schwink**,*

În secolul al XIX-lea, în capitală lucrează arhitecții vienezi **Johan Veit**, **Konrad Schwink**, **Friederich Hartmann**, **Emil Ritter von Förster** și **Anton Heft**. Regăsim clădiri proiectate de arhitectul olandez **Joseph Schiffler**, de germanul **Julius Reinicke**, elvețianul **Louis Blanc** sau dalmatul **Luigi Lipizer**.

În secolul XX, întâlnim în continuare la București și arhitecți străini de alte origini decât cea franceză și, spre deosebire de secolul al XIX-lea, aceștia au acces la comenzi importante, precum olandezul **Edmond van Saanen Algi**, arhitectul american **Louis Weeks** și inginerul de aceeași origine **Walter Froy** (1931-1933) sau italianul **Giulio Magni**.

În secolul al XIX-lea, Parisul nu este unica destinație de studii a românilor. **Alexandru Orăscu** își face studiile la Academia de Arte din Berlin și la Bauakademie din München devenind apoi arhitect șef al orașului, în 1848.

Începutul secolului XX aduce diversificarea influențelor și a țărilor unde studiază arhitecții români. Astfel, o parte din aceștia nu mai urmează filiera Ecole des beaux-arts, în favoarea altor școli. **Cristofi Cerchez** urmează studii politehnice la Milano, **Ion N. Socolescu** face studii atât la Paris cât și la Roma, **George Mandrea** studiază la Dresda. În perioada interbelică apare prima generație românească considerată ca eliberată de complexul Occidentului, părtașă la schimbările culturale europene. Un exponent al acesteia este **Marcel Iancu**, care face studii de arhitectură la Zürich.

Stilistic vorbind, încercările sunt diverse. În principal, abordările pornesc de la stilul eclectic inspirat de Ecole des beaux-arts pentru a ajunge la cel național românesc și, mai apoi, la modernism. Asistăm și la prezențe de tip Art Nouveau sau la tentative romantice cunoscute și sub numele de florentino-venețiene.

Referințele bucureștene sunt la acel moment internaționale. În 1935, în discutarea problemei de

Friederich Hartmann, Emil Ritter von Förster and Anton Heft. Buildings were also designed by the Dutch architect Joseph Schiffler, by the German Julius Reinicke, by the Swiss Louis Blanc and by the Dalmatian Luigi Lipizer.

In the 20th century, foreign architects other than French continued to work and, unlike during the 19th century, they reached access to important commissions, such as Edmond van Saanen Algi, the American architect Louis Weeks and the engineer Walter Froy (1931-1933) and the Italian Giulio Magni.

In the 19th century, Paris was not the only an educational destination for Romanians. Alexandru Orăscu studied at the Academy of Arts in Berlin and in Munich Bauakademie then became chief architect of the city, in 1848.

The early 20th century brought the diversification of the influences and of the countries where Romanian architects studied, therefore not only at the French Ecole des Beaux-Arts. Cristofi Cerchez attended polytechnic studies in Milan, Ion N. Socolescu studied in Paris but also in Rome, George Mandrea studied in Dresden. The interwar period brought the first Romanian generation considered as freed from the "Western complex" and part of the European cultural exchanges. An important exponent of this generation is Marcel Iancu, who studied architecture in Zurich.

From the stylistic point of view, the approaches were diversified. Basically, they ranged from the eclectic style inspired by the Ecole des Beaux-Arts to the Romanian national style and, later on, to modernism. One may also find the presence of Art Nouveau or of the romantic attempts known as the Florentino-Venetian style.

At the beginning of the 20th century, the references of Bucharest became international. In 1935, while discussing the problem of "housing for poor people",

„locuințe pentru populația nevoiașă” sunt analizate în detaliu Franța, Italia, Spania, Austria, fără să fie însă uitate Statele Unite sau Uniunea Sovietică¹¹. În 1936, chestiunea spațiilor verzi este studiată prin paralele cu „Franța, Elveția, Austria, Germania, Cehoslovacia, Polonia¹²”.

Conceptiile urbane

După 1900, modelul francez care continuă să ducă la reformarea orașului începe să lase loc influențelor germane sau engleze. Interpretarea acestei deplasări are adesea conotații politice, lăsând însă uitării realitatea pragmatică. Bucureștiul, oraș în plină expansiune, nu mai găsește model urban în Parisul care refuză să mai anexeze comunele învecinate, ci la nemți sau englezi, confrunțați cu necesitatea planurilor de extindere. Astfel, sunt utilizate conceptele de: „oraș grădină” (englez); „zonificare” (după *zoning*-ul american), „clase de construcție” (după germanul *Bauklassen* sau după modelul impunerilor de conformare arhitecturală permise de legea engleză pentru construirea orașelor de la 1909). Această răspândire a ideilor se realizează, din nou, prin intermediul arhitecților și inginerilor români ce au făcut studii în străinătate precum Cincinat Sfințescu, personalitate de prim rang a urbanismului, beneficiar al unei burse de doi ani de specializare pentru urbanism și edilitate în Germania.

Parcurile. Orașul-grădină

Începând cu secolul al XIX-lea, Bucureștiul se va lansa în organizarea sistematică a spațiilor verzi realizând un număr important de grădini și parcuri: grădina Kiseleff (1845-1847), grădina Cișmigiu (1845-1860), Grădina Botanică (1885-1890), parcul Palatului Cotroceni (început încă din 1860), parcul Carol (1894-

were examined in detail France, Italy, Spain, Austria, and reaching as far as the United States or the Soviet Union¹¹. In 1936, the issue of green zones is studied in parallel with “France, Switzerland, Austria, Germany, Czechoslovakia, Poland¹²”.

Urban theories

After 1900, the French model, which continues to be the main inspiration for the city reform, begins to leave place for the German and English influences. The interpretation of this shift has often political connotations, therefore omitting the pragmatic reasons. Bucharest, a city in expansion, could no longer find a model in Paris, which refuses to annex the neighboring villages, but in the Germans or the British cities which were faced with the need for expansion plans. Thus, the new concepts imported by Bucharest are the “garden city” (English), the “zoning” (after the American Zoning), the “construction classes” (from the German Bauklassen or from the model of architectural conformation obligations introduced by the English legislation in 1909). The spread of ideas is again due to Romanian architects and engineers that studied abroad, such as Cincinat Sfințescu, a prominent urbanism personality, recipient of a scholarship for two years in Germany.

The Parks. The Garden City

Since the 19th century, Bucharest will launch a systematic organization of green areas by creating a large number of gardens and parks: the Kiseleff garden (1845-1847), the Cișmigiu garden (1845-1860), the Botanical garden (1885-1890), the park of Cotroceni Palace (begun in 1860), the Carol park (1894-1906), and peripheral areas of vegetation that will become, in the twentieth century, the National

1906), ca și zonele de vegetație periferică care vor deveni mai târziu, în secolul XX, Parcul Național [Herăstrău] (1912-1936).

Primii care proiectează grădini la București sunt germanii și austriecii. Preambulul lucrărilor pentru grădina Cișmigiu este în 1830, sub direcția arhitectului **A. Helft**, urmat de amenajarea grădinii și a șoselei Kiseleff și a grădinii Cișmigiu, ambele realizate de arhitectul peisagist vienez **Carl Friedrich Wilhelm Meyer** (?-1852). Acestuia îi urmează **Ulrich Hoffmann**, profesor de botanică și creator, între 1860 și 1866, al primei grădini botanice, apoi **W. Knechtel**, directorul grădinilor și, începând din 1910, **Fr. Rebhuhn**, care va reamenaja parcul Cișmigiu.

Germanul Ferdinand Lassalle va afirma că Cișmigiul „întrece cu mult tot ce poate arăta Germania¹³” și că, în ce privește grădinile publice, nu există alt oraș, în afară de Paris, care se poate compara cu Bucureștiul din acest punct de vedere. Iar jurnalistul francez Frédéric Damé numește acest parc „grădina Cișmigiu, al nostru Parc Monceau¹⁴”.

Franța este și ea reprezentată prin peisagistul **Edouard Redont**, personalitate europeană de prim ordin, care va concepe planurile pentru parcul Carol (1894-1906). Acesta este inaugurat cu prilejul *Expoziției Naționale* din 1906, dedicat regelui Carol I. Una dintre măsurile specific pariziene în organizarea bulevardelor la București sunt plantațiile de arbori de aliniament. Acestea sunt menite să echilibreze deficitul vegetal în zonele intens construite și au fost utilizate pe marile artere.

Concepția de atunci privind ansamblul de măsuri urbanistice la nivelul capitalei se va concretiza în viziunea orașului-grădină.

Abordarea românească a orașului-grădină, deși asemănătoare ca formă cu modelul englez, este fondată pe o bază diferită: în Anglia aceasta este o contra-reacție la poluare și la dispariția pădurilor, la

Park [Herăstrău] (1912-1936).

*The first to design gardens in Bucharest are the Germans and the Austrians. The preamble are the first works for the garden Cișmigiu, in 1830, under the direction of architect **A. Helft**, followed by the design for the garden Cișmigiu and for the garden of Kiseleff, both made ??by Viennese landscape architect **Carl Friedrich Wilhelm Meyer** (? -1852). He was followed by **Ulrich Hoffmann**, professor of botany and creator, between 1860 and 1866, of the first botanical garden, by **W. Knechtel**, the director of gardens and, since 1910, by **Fr. Rebhuhn**, who will redesign the park Cișmigiu.*

*The German **Ferdinand Lassalle** said that Cișmigiu “surpasses all that can show Germany¹³”, and that in the public gardens, there is no other city except Paris, which is comparable to Bucharest from this point of view. The French journalist Frédéric Dame called this park “the Cișmigiu garden, our Parc Monceau.¹⁴”*

*France is also represented by the landscapist **Edouard Redont**, outstanding European personality, who will design plans for the park Carol (1894-1906). It was inaugurated on the occasion of National Exhibition in 1906, dedicated to King Carol I.*

One of the specific Parisian measures applied in Bucharest was organizing tree planting alignment. They are designed to balance the vegetation deficit in densely built areas and have been used on major avenues.

Later on, the whole concept of the urban measures will result in a city-garden planning.

The Romanian city-garden approach, although similar in form to the English one, was due to a different basis: in England it was a counter-reaction to pollution and the disappearance of forests, while in Bucharest it was a historical continuity. Bucharest in the 19th century was a city full of vegetation, having, in 1879, 67% green areas¹⁵. Without fortifications,

Parcul Carol vechi / *The old Park Carol*
Sursa/Source: wikimedia

București este o continuitate istorică. Bucureștiul secolului al XIX-lea este un oraș plin de vegetație, având, în 1879, 67% spații verzi¹⁵. Lipsit de fortificații, Bucureștiul se întinde pe un perimetru vast, un amestec de clădiri, grădini și terenuri cultivate. După cum afirma, în 1917, elvețianul **Eugène Pittard**, „Bucureștiul este un vast oraș-grădină¹⁶”.

Unele elemente ale proiectului de oraș-grădină apar definite în mod clar în 1901, în *Raportul directorului de Lucrări tehnice, Al. Davidescu, asupra perimetrului orașului București*¹⁷. Raportul este un document care

Bucharest spanned on a wide area, with a mixture of buildings, gardens and cultivated lands. As the Swiss Eugene Pittard stated in 1917, “Bucharest is a large garden city¹⁶”.

Some elements of the garden city project appear clearly defined in 1901, in the Report of the Director of Technical Works, Al. Davidescu, Over the Perimeter of Bucharest¹⁷. The document plans to “provide the city limit with a planted area of at least 200 m width.” This area reminds the “green belt” and the “Grand Boulevard” of 100 m width of the Ebenezer Howard’s publications and also the studies of Eugene Hénard

se „prevedea la limita oraşului o zonă plantată de cel puțin 200 m lărgime”. Această zonă amintește atât de „centura verde” și de „marele bulevard” de 100 m lăţime din lucrarea lui Ebenezer Howard cât și de studiile lui Eugène Hénard privitoare la Paris.

În 1915 primăria studiază proiectul unei centuri verzi, largi de 200-300 m, în jurul capitalei. O centură de plantații este prevăzută și de *Planul general de sistematizare* din 1921. În anii 1928 și 1933 se aprobă crearea unei centuri plantate cu arbori, menită să limiteze extinderea oraşului¹⁸. Ideea de centură verde este menționată și într-un studiu al lui Duiliu Marcu din 1932.

În *Planul director de sistematizare* din 1935 dispăre prevederea de a realiza o centură verde în favoarea unor „pintenii” de vegetație mai apropiați de parcurile periferice pariziene decât de ideile lui Ebenezer Howard. Concepția corespunde realizării parcului Național [Herăstrău], inaugurat în 1936.

Bucureștiul interbelic, dezvoltare la nivel mondial

Evoluția Bucureștiului începând cu secolul al XIX-lea este impresionantă: dintr-o întinsă capitală cu aspect de mare sat, amestec de lux și sărăcie, de Orient și Occident, orașul ajunge, între cele două războaie mondiale, să devanseze o bună parte din metropolele europene în ceea ce privește operațiunile urbane și să fie recunoscut pe plan internațional ca având unele din cele mai importante realizări și „științe urbanistice” din lume.

În acest oraș al contrastelor, viteza progresului este uluitoare. În anul 1854, se instalează primele linii telegrafice și, pe 27 iulie 1865, Principatele Unite aderă la *Convenția telegrafică internațională de la Paris*. În aprilie 1857, Bucureștiul este primul oraș din lume care introduce iluminatul public cu petrol lampant, folosind bogatele zăcămintele din zona

for Paris.

In 1915, the city council studied a project for a green belt 200-300 m wide around the capital. A belt is also planned by the General Master Plan of 1921. Between 1928 and 1933 was approved the creation of a planted tree belt, designed to limit the expansion of the city¹⁸. The idea of ??green belt is also mentioned in a study by the architect Duiliu Marcu, in 1932.

In the 1935 General Master Plan, the green belt disappears in favor of “spurs” of vegetation, closer to Parisian peripheral parks than to the ideas of Ebenezer Howard. This concept corresponds to the opening of the National park [Herăstrău], inaugurated in 1936.

The interwar Bucharest, comparable to other cities worldwide

The evolution of Bucharest starting from the 19th century is impressive: starting from a large capital looking like a big village, a mixture of luxury and poverty, a blend of East and West, the city succeeded, between the two World Wars, in overcoming much of the European cities in terms of urban operations and in being internationally recognized as having some of the most important achievements and “urban science” in the world.

In this city of contrasts, the speed of progress is amazing. In 1854, the first telegraph lines were installed, and on July 27, 1865, the United Romanian Principalities adhere to the international telegraphic Paris Convention. In April 1857, Bucharest is the first city in the world to introduce public lighting air gas, using the rich deposits in the oilfields of Ploesti¹⁹. One can understand the amazement of the German Lasse, who notes that the Romanian capital still lacked good roads, but has telegraph lines with

petroliferă a Ploieștiului¹⁹. Putem înțelege uimirea germanului Lassale care remarcă, în capitala română, lipsa unor drumuri bune, dar existența telegrafului cu Viena, iluminatul cu gaz aerian înaintea pavării tuturor străzilor: „rezultatele cele mai noi și mai avansate ale culturii moderne, fără a se fi realizat nimic care să preceadă aceste rezultate”.

În 1890, anul de maxim efort edilitar după rectificarea Dâmboviței, administrația vădește o legitimă mândrie într-un tip de întrecere regională. În ședința Consiliului comunal din 14 mai 1890, primarul Emanoil Protopopescu-Pache constată că orașul Pesta, mulțumită măsurilor inteligente și energice ale administrației a făcut mari progrese și chiar Bulgaria ar face tot ce îi stă în putere pentru a egala Bucureștiul²⁰.

După 1900, capitala începe să se compare cu diverse alte orașe ale Europei. Analiza bugetară se face între București și Pesta. Problema irigațiilor grădinilor ia în considerare situația din Berlin, Paris și Lille, dar și încercările realizate în Anglia și în Germania²¹.

La începutul secolului XX, Bucureștiul depășește faza asimilării modelelor europene pentru a intra în faza sincroniei. Dacă, la București, prima străpungere „haussmanniană” datează din 1865, și este urmată de o lungă serie de lucrări urbane realizate la sfârșitul secolului al XIX-lea, celelalte orașe europene, unde haussmannismul a generat lucrări de anvergură, nu se pot lăuda cu atâta. Bruxelles-ul deschide bulevardele Hainaut, Nord și Anspach între 1867 și 1871. Proiectul de străpungere pentru Via Nazionale la Roma este adoptat în 1871, la șase ani după prima străpungere „haussmanniană” din București. Praga își realizează străpungerile după 1893, Zagreb după 1896. Madridul adoptă legislația pentru reforma internă în 1895, iar marile deschideri de artere se realizează la Madrid în prima jumătate a secolului XX, precum Gran Via, între 1904 și 1948.

Vienna and air gas lighting before paving all streets: “the latest and most advanced results of modern culture, without having done anything to precede these results.”

In 1890, the year of maximum financial effort after the correction of the river Dâmbovița, the administration proves a legitimate pride in a kind of regional competition. In the meeting of the municipal council of 14th of May 1890, the mayor Emanoil Protopopescu-Pache finds that Bucharest, thanks to the intelligent measures and energetic administration, has made great progress and even Bulgaria would do all it can to match the capital²⁰.

After 1900, the urban development level of the city became comparable to various other European metropolises. Budget comparisons were drawn between Bucharest and Pesta. The problem of garden irrigations take into account the situation in Berlin, Paris and Lille, and of the attempts made in England and Germany²¹.

In the early 20th century, Bucharest goes beyond the phase of assimilating European models and enters in the phase of synchrony. While in Bucharest the first Haussmannian street opening dates from 1865 and is followed by a long series of urban works accomplished at the end of the nineteenth century, other European cities, where large Haussmannian work were done, stayed clearly behind. Brussels opens the avenues Hainaut, North and Anspach between 1867 and 1871. The project for Via Nazionale in Rome is adopted in 1871, six years after the first Haussmannian boulevard in Bucharest. Prague made its street opening after 1893, Zagreb after 1896. Madrid adopted an internal legislation reform in 1895, and major arteries openings were made at Madrid only in the first half of the 20th century, such as Gran Via, between 1904 and 1948.

Bulevardul Brătianu (actualul Nicolae Bălcescu) / *The Brătianu Boulevard (nowadays Nicolae Bălcescu)*
Sursa/Source: www.pmb.ro

Grija de a controla extinderea Bucureștiului este semnul maturizării privind concepțiile urbane. Ea se traduce prin *Concursul pentru realizarea unui proiect general de urbanism al orașului București* din 1906 transpus în *Planul general de sistematizare* din 1921. Prin concursul din 1906, Bucureștiul devansează mari capitale europene. *Concursul pentru planificarea Marelui Berlin* are loc între 1908 și 1910. Capitala

The Concern for controlling the expansion of Bucharest was a sign of maturation of urban concepts. It took shape into the Competition for the Master Plan Project of Bucharest, in 1906, transposed the 1921 Bucharest Materplan. With the 1906 contest, Bucharest steps ahead major European capitals. The Competition for the Great Berlin Plan

Franței lansează concursul deschis pentru stabilirea unui plan de amenajare și de extindere a Parisului în 1919, iar Milano în 1927. Numai Viena lansase concursul său mai devreme, în 1893.

Experiența de restructurare și extindere urbană a Bucureștiului duce la crearea unui învățământ specializat, într-o relativă sincronizare cu practica mondială.

Realizările bucureștene ajung să fie cunoscute în străinătate nu numai prin intermediul călătorilor, ca în secolul al XIX-lea, ci mai ales prin articolele de specialitate apărute în publicații europene.

Fiind deja cunoscut la nivel mondial, Bucureștiul ajunge, după o lungă perioadă de copiere a modelului occidental, să fie considerat la nivel european ca model de „știință comunală” și plasat alături de Franța. În 1934, raportul vicepreședintelui german K. Jeserich prezentat la *Conferința Preliminară a Uniunii Internaționale a Orașelor și Autorităților Locale* din Lyon precizează: „Alături de Franța, trebuie citată România, **singura țară europeană care încearcă să întocmească o știință comunală individuală.**”²².

În 1938, Bucureștiului îi revine organizarea *Conferinței Birourilor Permanente ale Institutului Internațional de Științe Administrative* și, pentru întâia dată simultan cu aceasta, a *Conferinței Uniunii Internaționale a Orașelor și Administrațiilor Locale*, cu o participare ce pornește din Turcia, străbate țările europene și ajunge până în America iar capacitatea României stârnește interesul mondial.

Lucrările edilitare ale capitalei ajung să fie răsplătite, în 1939, cu prilejul *Expoziției Internaționale a Apei* de la Liège. Uzinele comunale din București primesc Medalia de aur pentru lucrările hidraulice și, de asemenea, Marele premiu pentru lucrări edilitare și de urbanism.

took place between 1908 and 1910. The French capital launched its contest for the expansion plan of Paris in 1919 and Milan in 1927. Only Vienna launched its contest earlier than Bucharest, in 1893.

The experience of urban restructuring and expansion of Bucharest lead to a specialized school, in synchrony with world practice.

Bucharest achievements became known abroad not only through voyagers, as in the nineteenth century, but through major European publications.

After a long period of copying Western models, Bucharest got to be considered in Europe as a model of “city science” and placed alongside France. In 1934, the report of the German vice-president K. Jeserich, presented at the Preliminary Conference of the International Union of Cities and Local Authorities, in Lyon stated: “Along with France, should be cited Romania, the only European country that tries to establish an individual urban science.”²²

In 1938, Bucharest has the organization of the Conference of Permanent Bureaus of the International Institute of Administrative Sciences and, for the first time simultaneously with this, of the Conference of the International Union of Cities and Local Authorities with the participation that spanned from of Turkey, run through European countries and extended to America and during which Romania’s achievements stirred worldwide interest.

The public works of the capital were generously rewarded, in 1939, during International Water Exhibition in Liège. Bucharest’s city plants received the Gold Medal for hydraulic works and the Great Prize for urban works and city planning.

For the Romanian capital, the World War II and then the communist Iron Curtain led to ignoring, both at home especially in the West, the history of the city and to the interruption of one of the most spectacular urban developments in Europe.

Pentru capitala României, venirea războiului și apoi instaurarea de către comuniști a Cortinei de Fier a dus la ignorarea, atât în țară cât mai ales în Occident, a istoriei orașului și la întreruperea uneia dintre cele mai spectaculoase evoluții urbane europene.

Situația actuală

După ruptura cu Occidentul din timpul dictaturii comuniste, Bucureștiul reînnoadă relațiile cu Europa și cu propriul trecut, începând cu anul 1990. Revenirea este însă un proces de lungă durată, iar capitala României din anul 2000 pare să fi regresat cu mai mult de un secol. Realitatea ultimilor ani este aspru criticată atât prin declarațiile Ordinului Arhitecților din România cât și prin rapoartele experților europeni.

După ieșirea din comunism, soluția adoptată de România este reapropierea de Occident prin integrarea, în 2007, în Uniunea Europeană. Obligațiile asumate de-a lungul aderării sunt însă implementate lent și parțial, ceea ce întârzie apariția efectelor benefice. Pentru capitala României, continuitatea prin recurgerea la tradițiile istorice bucureștene cât și neo-europenizarea converg către aceleași concluzii urbane: respectarea legislației și a regulamentelor, reintroducerea concursurilor de arhitectură, consultarea populației în chestiunile ce privesc orașul, protecția parcurilor, rezolvarea problemelor de trafic. Capitalei îi rămâne să revină la propriile tradiții europene astfel încât visul întrerupt al arhitectului Marcel Iancu, din 1935, să devină realitate: „Bucureștiul astfel refăcut va fi în 50 de ani un oraș fericit și sănătos, un oraș grădină, cu parcuri și palate²³”.

Nowadays situation

After half a century of break with the West during the communist dictatorship, Bucharest resumed relations with Europe and with its past, since 1990. But the recovery is a long process and Romania's post-communist capital seems to have regressed more than a century. The reality of the last years is strongly criticized both by the statements of the Architects Chamber of Romania and by the European expert reports.

After exiting the communism period, the solution adopted by Romania is once again the rapprochement with the West by integrating, in 2007, the European Union. Obligations during accession are only slowly and partially implemented, which delays the occurrence of beneficial effects. For Bucharest, continuing the historical traditions and the neo-Europeanisation converge to the same conclusions: the respect of the laws and regulations, the need for competitions of architecture and urbanism, the public consultation on matters relating to the city, to the parks protection, to solving traffic problems.

The capital should therefore come back to her former European tradition in order to fulfill the 1935 broken dream of the architect Marcel Iancu: "This restored Bucharest will be in 50 years a happy and healthy city, a garden city, with parks and palaces. ²³"

Articol prezentat în cadrul sesiunii de comunicări științifice cu participare internațională „Upgrade. Dezvoltare prin continuitate”, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București, 23-24 martie 2011

Sursele imaginilor

Primăria Municipiului București. Biblioteca Academiei Române. Muzeul Municipiului București. Wikimedia. Cărți poștale de epocă.

Note

- 1 George Matei Cantacuzino. „Orient — Occident”. *Simetria*, iarna 1941-1942, vol. 4, p. 15.
- 2 Sultana Craia. *Francofonie și francofilie la români*. București, 1995, p. 30.
- 3 Philippe Gresset. „L’urbanisme de Georges Haussmann vu d’ailleurs. A propos des opinions de spécialistes à Londres et Berlin”, *Paris. Haussmann*. «Le Pari d’Haussmann». Paris, 1991, p. 320.
- 4 „Jacob I. Melic arhitect”, *Arhitectura*. București, ianuar. 1941, nr. 1, p. 46.
- 5 Marie-Laure Crosnier Leconte. „L’Enseignement de l’architecture en France et les élèves étrangers : le cas roumain”, *Revue roumaine d’histoire de l’art. Série beaux-arts*. București, tom XXXVI-XXXVII, 1999-2000, p. 81-101, apud Mihaela Criticos, Ana Maria Zahariade. *La mémoire des murs. L’esprit français dans l’architecture roumaine*. București, 2006, p. 165.
- 6 *Ibidem*
- 7 Arhivele Naționale, Fondul Ministerului Lucrărilor Publice, 1830-1944, ordonanța nr. 7794 din 19 dec. 1864, dos. 4/1864, f. 2 și f. 3 r/v.
- 8 *Idem*, f. 12, r/v și 13 r.
- 9 Cincinat Sfințescu. „Urbanistica specială”, *Urbanismul. Monitor al uniunii orașelor din România*, XI (III). București, sept.-oct. 1934, nr. 9-10, p. 396.
- 10 Jean Loverno. „Bucarest”, *Le monde moderne*. Paris, 1897, III, p. 1.
- 11 Gh. Vîrtosu. *op. cit.* p. 92-93.
- 12 Gh. Nicolau-Bârlad. *Problema pădurilor de agrement*

Paper presented in the International Scientific Research Communication session “Upgrade. Development by continuity”, “Ion Mincu” University of Architecture and Urbanism, 2011, 23-24 of march.

Image sources

Bucharest City Council. The Library of the Romanian Academy. The Museum of the Municipality of Bucharest. Post cards

Notes

- 1 George Matei Cantacuzino. „Orient — Occident”. *Simetria*, 1941-1942, vol. 4, p. 15.
- 2 Sultana Craia. *Francofonie și francofilie la români*. București, 1995, p. 30.
- 3 Philippe Gresset. „L’urbanisme de Georges Haussmann vu d’ailleurs. A propos des opinions de spécialistes à Londres et Berlin”, *Paris. Haussmann*. «Le Pari d’Haussmann». Paris, 1991, p. 320.
- 4 „Jacob I. Melic arhitect”, *Arhitectura*. București, ianuar. 1941, nr. 1, p. 46.
- 5 Marie-Laure Crosnier Leconte. „L’Enseignement de l’architecture en France et les élèves étrangers : le cas roumain”, *Revue roumaine d’histoire de l’art. Série beaux-arts*. București, tom XXXVI-XXXVII, 1999-2000, p. 81-101, apud Mihaela Criticos, Ana Maria Zahariade. *La mémoire des murs. L’esprit français dans l’architecture roumaine*. București, 2006, p. 165.
- 6 *Ibidem*
- 7 Arhivele Naționale, Fondul Ministerului Lucrărilor Publice, 1830-1944, ordonanța nr. 7794 din 19 dec. 1864, dos. 4/1864, f. 2 și f. 3 r/v.
- 8 *Idem*, f. 12, r/v și 13 r.
- 9 Cincinat Sfințescu. „Urbanistica specială”, *Urbanismul. Monitor al uniunii orașelor din România*, XI (III). București, sept.-oct. 1934, nr. 9-10, p. 396.
- 10 Jean Loverno. „Bucarest”, *Le monde moderne*. Paris, 1897, III, p. 1.
- 11 Gh. Vîrtosu. *op. cit.* p. 92-93.
- 12 Gh. Nicolau-Bârlad. *Problema pădurilor de agrement din*

din jurul Municipiului București. București, 1936.

13 Constantin C. Giurescu. *op. cit.* p. 144.

14 *Annuaire de Roumanie*. București, 1885, p. 173.

15 *Annuaire général de Roumanie (officiel) pour 1879*. Editeurs-propriétaires Frédéric Damé et Emile Galli. București, 1879, p. 158.

16 Eugène Pittard. *La Roumanie*. Paris, 1917, p. 78-79.

17 „Raportul directorului de Lucrări tehnice, Al. Davidescu”, *Monitorul comunal al Primăriei București*. București, 21 oct. 1901, nr. 29, p. 452-453.

18 Cincinat Sfințescu. „Planul director de sistematizare. Rezumat al memoriului justificativ”, *Urbanismul. Monitor al uniunii orașelor din România*, XI (II). București, 1935, nr. 1-6, p. 4.

19 Alexandru Cebuc. „Contribuții la istoricul iluminatului din capitală pînă la anul 1900”, *București. Materiale de istorie și muzeografie*. București, 1965, II, p. 104.

20 Ședința Consiliului comunal din 14 mai 1890, *Monitorul comunal al Primăriei București*. București, 1 iul. 1890, nr. 25, p. 304.

21 Ședința Consiliului comunal din 4 noiembrie 1908, *Monitorul comunal*. București, 14 dec. 1908, nr. 50, p. 664.

22 Raportul vicepreședintelui german K. Jeserich prezentat la Conferința Preliminară a Uniunii Internaționale a Orașelor și Autorităților Locale, Lyon, iulie 1934, publicat în K. Jeserich „Știința comunală ca doctrină și obiect de cercetare științifică în țările civilizate”. *Urbanismul*, ian.-feb. 1937, XIV (VI), nr. 1-2. p. 75-76.

23 Marcel Iancu, *Către o arhitectură a Bucureștiului*. București, [1935?], p. 7-20, *apud* Uniunea Arhitecților din România. *Centenar Marcel Iancu 1895-1995*. București: Simetria/ Uniunea Arhitecților din România, 1996, p. 240.

jurul Municipiului București. București, 1936.

13 Constantin C. Giurescu. *op. cit.* p. 144.

14 *Annuaire de Roumanie*. București, 1885, p. 173.

15 *Annuaire général de Roumanie (officiel) pour 1879*. Editeurs-propriétaires Frédéric Damé et Emile Galli. București, 1879, p. 158.

16 Eugène Pittard. *La Roumanie*. Paris, 1917, p. 78-79.

17 „Raportul directorului de Lucrări tehnice, Al. Davidescu”, *Monitorul comunal al Primăriei București*. București, 21 oct. 1901, nr. 29, p. 452-453.

18 Cincinat Sfințescu, „Planul director de sistematizare. Rezumat al memoriului justificativ”, *Urbanismul. Monitor al uniunii orașelor din România*, XI (II). București, 1935, nr. 1-6, p. 4.

19 Alexandru Cebuc, „Contribuții la istoricul iluminatului din capitală pînă la anul 1900”, *București. Materiale de istorie și muzeografie*. București, 1965, II, p. 104.

20 Ședința Consiliului comunal din 14 mai 1890, *Monitorul comunal al Primăriei București*. București, 1 iul. 1890, nr. 25, p. 304.

21 Ședința Consiliului comunal din 4 noiembrie 1908, *Monitorul comunal*. București, 14 dec. 1908, nr. 50, p. 664.

22 Raportul vicepreședintelui german K. Jeserich prezentat la Conferința Preliminară a Uniunii Internaționale a Orașelor și Autorităților Locale, Lyon, iulie 1934, publicat în K. Jeserich „Știința comunală ca doctrină și obiect de cercetare științifică în țările civilizate”. *Urbanismul*, ian.-feb. 1937, XIV (VI), nr. 1-2. p. 75-76.

23 Marcel Iancu, *Către o arhitectură a Bucureștiului*. București, [1935?], p. 7-20, *apud* Uniunea Arhitecților din România. *Centenar Marcel Iancu 1895-1995*. București: Simetria/ Uniunea Arhitecților din România, 1996, p. 240.

Bibliografie / Bibliography

- BRĂTULEANU, Anca, „L'influence française sur l'architecture de la petite bourgeoisie roumaine”, *French Cultural Studies*, Bucks: Alpha Academic, oct. 2000, volum 11, part. 3, nr. 33.
- CRAIA, Sultana, *Francofonie și francofilie la români*, București: Demiurg, 1995
- CROSNIER LECONTE, Marie-Laure, „L'Enseignement de l'architecture en France et les élèves étrangers : le cas roumain”, *Revue roumaine d'histoire de l'art. Série beaux-arts*. București, tom XXXVI-XXXVII, 1999-2000
- DURANDIN, Catherine, *Histoire des Roumains*. Paris: Fayard, 1995, *Istoria românilor*, Iași, Institutul European, 1998
- ELIADE, Pompiliu, *De l'influence française sur l'esprit public en Roumanie*. Paris: [s.n.], 1898, *Influența franceză asupra spiritului public în România*, București, Univers, 1982; București: Humanitas, 2000
- FEZI, Bogdan Andrei, „Amplourea dezvoltării urbane bucureștene înainte de cel de-al Doilea Război Mondial”, *Arhitect*. București, 2009, nr. 10
- FEZI, Bogdan Andrei, *Bucarest et l'influence française: entre modeles et archétype urbain: 1831-1921*, Paris, L' Harmattan, 2005
- FEZI, Bogdan Andrei, „Bucarest, le « petit Paris des Balkans », L'architecte roumain Duiliu Marcu, diplômé de l'École des beaux-arts”, *Livraisons d'histoire de l'architecture*, Paris, 2004, nr. 8
- FEZI, Bogdan Andrei, „Bucarest, « le Petit Paris ». Un siècle de voirie, réseaux, hydraulique. 1831-1939”, *Edifice & Artifice. Histoires constructives*. Paris: Picard, 2010
- FEZI, Bogdan Andrei, „București — « Micul Paris », între mit și realitate”/„Bucarest — le « Petit Paris », entre mythe et réalité”, *Influențe franceze în arhitectura și arta din România secolelor XIX și XX/ Influences françaises dans l'architecture et l'art de la Roumanie des XIXe et XXe siècles*. București: Editura Institutului Cultural Român, 2006
- FEZI, Bogdan Andrei, „Procedurile urbane de secol XIX, la București”, *Arhitect*. București, 2009, nr. 11
- IORGA, Nicolae, *Istoria Bucureștilor*, București, Monitorul Oficial și Imprimeria Statului, 1939
- LASCU, Nicolae, *Legislație și dezvoltare urbană. București 1831-1952*. Doctorat. București, IAIM, 1997.
- MUCENIC, Cezara, *București, un veac de arhitectură civilă, secolul al XIX-lea*. București, Silex, 1997.
- OLTEANU, Radu, *Bucureștii în întâmplări și date*, București, Paideia, 2002
- POPESCU, Ioana, POPESCU-CRIVEANU, Irina, POPESCU, Toader, CRITICOS, Mihaela, ZAHARIADE, Ana Maria, *La mémoire des murs. L'esprit français dans l'architecture roumaine*, București, Institutul Cultural Român, 2006.
- SFINȚESCU, Cincinat, I. *Urbanistica generală. Urbanistica specială*. Part. 1-2. București, Institutul de Arte Grafice „Bucovina” I.E. Torouțiu, 1933.XLIV; LXVI.
- TABACU, Gabriela, *Revista Arhitectura: Studiu monografic și indici: 1906-1944*. București, Humanitas, 2008.
- ZAHARIADE, Ana Maria, „French Influences on Romanian Architecture”, *French Cultural Studies*. Bucks, vol. 11, oct. 2000, part. 3, nr. 33; „Influențe franceze asupra arhitecturii din România”, *Influențe franceze în arhitectura și arta din România secolelor XIX și XX*. București, Editura Institutului Cultural Român, 2006